

Praėjusių metų lapkritį knyga išgelbėjo man gyvenimą. Žinau, skamba labai neįtikinamai. Kai kuriems mano žodžiai pasirodytų perdėti arba melodramatiški. Ir vis dėlto buvo kaip tik taip.

Niekas nešovė man į širdį, o kulka neįsmigo į storą, oda aptrauktą Bodlero eilėraščių tomą, kaip kartais nutinka filmuose. Mano gyvenimas ne toks jaudinantis.

Mano kvaila širdis buvo sužeista anksčiau. Dieną, kuri atrodė tokia pati kaip visos kitos.

Kaip šiandien prisimenu. Paskutiniai restorano lankytojai – grupė triukšmingų amerikiečių, mandagi japonų pora ir keli aistringai diskutuojantys prancūzai – užsibuvo iki vėlumos, amerikiečiai aikčiojo ir laižėsi lūpas, ragaudami šokoladinio torto – *Gâteau au chocolat*.

Patiekusi desertą, Siuzetė kaip visada pasiteiravo, ar dar reikės jos pagalbos, ir laiminga išskubėjo namo. Žakas kaip visada buvo paniuręs. Šįkart plūdo turistų valgymo įpročius ir vartė akis, triukšmingai kraudamas į indaplovę tuščias lėkštes.

– *Ah, les Américains!** Nieko nesupranta apie prancūzų virtuvę, *rien du tout*†! Suvalgyti papuošimus – kodėl turiu gaminėti barbarams, norėčiau viską šveisti velniop, man jau gana!

Tada nusirišo prijuostę, tarpduryje burbtelėjo man *bon nuit*‡ ir, užsiropštes ant seno dviračio, pranyko šaltoje naktyje. Žakas – puikus virėjas, nesiskiriantis su žuvienės puodu ir bloga nuotaika, bet aš vis tiek labai jį mėgstu. Paniurėlis dirba *Temps des Cerises*, restoranėlyje su raudonomis ir baltomis languotomis staltiesėmis, esančiame šiek tiek atokiaunuo judraus Sen Žermeno bulvaro Princesės gatvėje, nuo tada, kai šis dar priklausė mano tėčiui. Jis mėgo šansoną apie nuostabų greitai prabėgantį *vyšnių laiką*. Tai gyvenimo džiaugsmo ir lengvo ilgesio pilna daina apie susitinkančius ir išsiskiriančius mylimuosius. Nors vėliau prancūzų kairieji pavertė ją savo neoficialiu himnu, šlovinančiu prabudimą ir pažangą, manau, kad, rinkdamas pavadinimą restoranui, tėtis galvojo ne apie prancūzų komuną, o tiesiog skendėjo asmeniniuose prisiminimuose.

Aš čia ir užaugau. Kai po pamokų, apsupta puodų ir keptuvių tarškėjimo bei galybės malonių kvapų, sėdėdavau palinkusi prie sąsiuvinių virtuvėje, žinodavau, kad Žakas visada paruoš man ką nors skanaus.

Žakas, kurio tikrasis vardas yra Žakas Ogiustas Bertonas, atvyko iš Normandijos, kur driekiasi erdvus horizontas, oras kvėpia druska, o akys neaprėpia jūros – virš

* Ak, tie amerikiečiai! (*Pranc.*) (čia ir toliau – *vert. past.*)

† Visiškai nieko (*pranc.*).

‡ Labos nakties (*pranc.*).

jos vėjas nenuilsdamas gainioja debesis. Žakas kelis kartus per dieną patikina mėgstantis žvelgti į toli, į toli! Paryžius kartais esąs pernelyg ankštas ir triukšmingas. Tokiomis akimirkomis jis pasiilgsta pajūrio.

– Sakykite man, kaip tarp Paryžiaus dūmų gali jaustis nosis, prisimenanti Fleri kranto dvelksmą?!

Jis sumosuoja mėsiniu peiliu ir priekaištingai pažvelgia į mane didelėmis rudomis akimis. Tada nekantriai nusibraukia nuo kaktos tamsius plaukus, kuriuose – stebiu šį virsmą su neslepiamu jauduliu – spindi vis daugiau sidabrinių gijų.

Regis, vos prieš porą metų šis tvirtai sudėtas vyras didelėmis rankomis parodė keturiolikmetei ilgomis rusvomis kasomis, kaip pagaminti krembrulė. Tai buvo pirmasis patiekalas, kuriuo nustebinau savo drauges.

Kaip jau turbūt supratote, Žakas nėra *paprastas* virėjas. Jaunystėje dirbo garsiajame *Ferme Saint-Siméon* Honflere, mažame miestelyje prie Atlanto vandenyno, skendinčiame ypatingoje šviesoje, viliojančioje tapytojus ir menininkus.

– Gyvenimas ten kur kas stilingesnis, mano miela Oreli.

Žako keiksmų klausausi tyliai šypsodamasi, nes žinau, kad jis niekada nepaliktų manęs bėdoje. Nepaliko ir tą lapkritį, kai dangus virš Paryžiaus buvo baltas kaip pienas, o žmonės, apsimuturiavę storais vilnoniais šalikais, skubėjo gatvėmis. Lapkritį, kuris buvo šaltesnis nei visi ankstesni rudenys Paryžiuje. O gal man tik taip atrodė?

Buvo praėjusios kelios savaitės po mano tėčio mirties. Vieną dieną jo širdis tiesiog sustojo. Žakas rado jį, pavakare atvykęs atidaryti restorano.

Tėtis taikiai gulėjo ant žemės, apsuptas tą rytą turguje nupirktų šviežių daržovių, veršienos šonkaulių, šukučių ir žalumynų.

Jis paliko man restoraną, savo garsiojo *Menu d'amour** receptus, kuriais prieš daugelį metų pelnė mano mamos meilę (ji mirė, kai buvau visai mažytė, todėl niekada nesužinosiu, ar tai tiesa) ir keletą išmintingų sakinių apie gyvenimą. Tėtis iškeliavo sulaukęs šešiasdešimt aštuonerių, mano manymu, gerokai per anksti. Mylimi žmonės visada miršta per anksti, nesvarbu, kokio amžiaus jie būtų.

– Metai nieko nereiškia. Svarbu tik tai, kas per juos nutinka, – sykį pasakė tėtis, dėdamas ant mamos kapo rožes.

Kai rudeniį šiek tiek nusivylusi, bet nedvejodama užėmiau jo vietą, supratau, kad likau viena kaip pirštas.

Ačiū Dievui, turėjau Klodą. Jis dirbo teatro dailininku. Didelis rašomasis stalas prie lango jo nedideliame studijos tipo bute Bastilijos kvartale visada buvo nukrautas naujais piešiniais ir kartoniniais maketais. Kai Klodas gaudavo rimtą užduotį, kartais porai dienų pradingdavo.

– Kitą savaitę manęs nebus, – pranešdavo. Iš pradžių turėjau priprasti, kad jis nekels telefono ragelio ir neatidarys durų. Galėdavau skambinti varpais. Netrukus Klodas vėl lyg niekur nieko išnirdavo. Pasirodydavo kaip nuostabi nepasiekiamą vaivorykštė, aistringai pabučiuodavo mane

* Meilės meniu (*pranc.*).

į lūpas ir vadindavo savo mažyte. Jo auksinėse garbanose žaisdavo saulės spinduliai.

Klodus paimdavo mane už rankos, nusivesdavo prie stalo ir degančiomis akimis aprodydavo eskizus.

Negalėdavau pratariti nė žodžio.

Kartą – Klodą pažinojau vos kelis mėnesius – padariau klaidą. Išsaciau savo nuomonę ir, pakreipusi galvą, pasidalijau mintimis, ką būtų galima padaryti geriau. Klodas apstulbęs pažvelgė į mane – vaiskiai mėlynos akys akimirksniu apsiniaukė – ir vienu mostu viską nušlavė nuo stalo. Dažai, pieštukai, stiklinės, teptukai ir kartono gabalėliai pabiro kaip konfeti, o trapus, kruopščiai klijuotas scenos maketas Šekspyro *Vasarvidžio nakties sapnui* subyrėjo į šipulius.

Nuo to laiko nuomonę pasilaikydavau sau.

Klodus buvo labai impulsyvus, permainingas, švelnus ir ypatingas. Kiekvienas jo žingsnis buvo *labai*, čia nebuvo vidurio.

Tuo metu draugavome maždaug dvejus metus. Man nebūtų šovę į galvą kritiškai įvertinti santykius su šiuo labai sudėtingu ir savitu žmogumi. Žvelgiant atidžiau, kiekvienas iš mūsų yra savaip sudėtingas, jautrus ir piktas. Yra dalykų, kuriuos darome, ir tokių, kurių niekada nedarytume arba darytume tik tam tikromis aplinkybėmis. Dalykų, iš kurių juokiasi ir kuriais stebisi kiti.

Keistų dalykų, suprantamų tik mums.

Pavyzdžiui, aš renku mintis. Miegamajame turiu sieną, nukabinėtą įvairiaspalviais lapeliais su mintimis, kurių

nenorėčiau paleisti. Minčių, apie kavinėse nugirstus pokalbius, ritualus ir jų svarbą, bučinius parke naktį, širdį, viešbučių kambarius, rankas, suoliukus skveruose, nuotraukas, paslaptis ir jų atskleidimą, apie šviesą medžiuose ir sustingusį laiką.

Lapeliai – sugautos akimirkos, kurių tikslas yra tiesiog būti šalia manęs – kabo ant šviesių tapetų kaip tropiniai drugiai, kurie, tarsi norėdami kelti sparnus, suvirpa kas kart, kai atidarau balkono duris, ir į kambarį siūbteli švelnaus oro gūsis.

– Kas čia?! – nepatikliai kilstelėjo antakius Klodas. Pirmą kartą išvydęs mano drugių kolekciją, jis sustojo priešais sieną ir susidomėjęs perskaitė keletą užrašų. – Ruošiesi rašyti knygą?

Aš išraudau ir papurčiau galvą.

– Dėl dievo meilės, ne! – Akimirkai susimąščiau, bet neradau tinkamo paaiškinimo. – Rašau sau. Tiesiog šiaip. Taip, kaip kiti fotografuoja.

– Ar tik nesi šiek tiek kuoktelėjusi, *ma petite**? – pasiteiravo Klodas, pakišdamas ranką man po sijonu. – Nieko tokio, visiškai nieko, aš taip pat esu šiek tiek išprotėjęs dėl tavęs, – tarė ir lūpomis prigludo man prie kaklo.

Mane išmušė karštis.

Netrukus gulėjome ant lovos, mano plaukai panėšėjo į nuostabų varnų lizdą, pro pusiau užtrauktas užuolaidas sklindanti saulės šviesa piešė ant medinių grindų nedide-

* Mažute (*pranc.*).